

DE LES VAN VÉZELAY

Te Vézelay is een engel een mystiek symbool, een heilig ideogram te midden van andere noodzakelijke bestanddeelen voor het geheel van het werk. Te Reims is een engel geworden tot een schoone jonge vrouw. De „manier” van uitvoering veranderde noodwendig volgens de twee opvattingen. Bij de beeldhouwers van Vézelay: een onpersoonlijke vertegenwoordiging van het pure symbool; bij de Gothische beeldhouwers: een uiterste verfijning van de zinnelijke schoonheid van de vrouw, een neiging, die tot volle ontplooiing komt in de renaissance. Bij de beeldhouwers van Vézelay: een vaste compositie van een bijna graphisch geheel, waarin alles zich handhaaft omdat al het overbodige is vermeden en slechts het geheel telt. Bij de beeldhouwers van Reims: ontbinding van het geheel, zonder graphisch verband, met een overwicht voor de schoonheid van het zinnelijk detail. Het onderwerp verzwakt, het detail wint aan beteekenis.

Aldus laat zich het snelle verval van de mystieke kunst, vervuld van het symbool, het voorbijgaan van het Romaansche tijdperk en de komst van de Gothische periode en de bruske verandering van manier en stijl, door den geest bepaald, verklaren. Aldus wordt de middelmatigheid, zelfs de nietswaardigheid van eenige hedendaagsche voortbrengselen, duidelijk. De kunstenaar, die slechts onverschilligheid voelt voor het onderwerp dat hij behandelt, kan zijn gansche inspanning slechts richten op de manier, die aldus snel aangezet en te hoog opgevoerd wordt. De kunstenaar wordt veroordeeld tot een voortdurende verandering van manier, van het eene werk tot het andere moet hij veranderen, wat alle eenheid in de kunst van een tijdperk uitsluit. Eenheid, die de kracht uitmaakt van de beeldhouwwerken van Vézelay. In dit opzicht bestaat aanleiding een veel verspreide dwaling te herstellen. Het verschil in uitvoering, dat bestaat tusschen het boogveld en de kapiteelen, heeft men trachten te verklaren door de hypothese, dat het boogveld een copie zou zijn van een tekening uit een handschrift. Een veronderstelling die ongerijmd is. Kan men eigenlijk wel één onderwerp noemen in de 12de eeuw, dat niet gelijkelijk door de beeldhouwkunst en de schilderkunst is behandeld? Dat geldt zoowel het onderwerp van het boogveld als dat van de kapiteelen en van alle schilderkunst en beeldhouwkunst uit dien tijd. Er werd op dit punt in die jaren geen enkel onderscheid gemaakt tusschen de schilderkunst en de beeldhouwkunst, die zich in den geest vermengden. De sculptuur had een graphisch karakter en werd zelfs vaak beschilderd. De veronderstelling is niet te gewaagd, dat alles wat de religie betrof — kerken, boeken, schilderkunst, beeldhouwkunst, muziek — werk van monniken was, die zich angstvallig de uitvoering voorbehielden, zoowel uit vrees voor ketterij, als om het sacraal karakter te verhoogen. Zij waren dus zoowel schilder als beeldhouwer, gelijk men dat tot aan